

Summary

A.G. Potapova, O.V. Hots. **Description the Investment Potential of Volyn Region.**

Basic approaches to the definition of «investment potential of the region» and features of formation of the investment potential of the region. Characterized the investment potential of the Volyn region. Proposed measures to improve the investment attractiveness of the region.

УДК 911.3:330.341.1

Л.О. Маковецька, Ю.О. Пташник

**СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОМИСЛОВОСТІ
АДМІНІСТРАТИВНОГО РАЙОНУ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПЕРСПЕКТИВИ
(НА ПРИКЛАДІ РОЖИЩЕНСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ
ОБЛАСТІ)**

У статті розглянуті суспільно-географічні особливості формування галузевої структури промисловості, визначені загальні положення щодо особливостей промислового розвитку адміністративного району, дана порівняльна характеристика основних промислових підприємств Рожищенського району та їх сучасний економічний стан. Визначено основні пріоритети та напрями інвестиційної діяльності у промисловості адміністративного району.

Постановка проблеми. Інтеграційні процеси економічної системи держави потребують ефективного використання виробничого потенціалу та подальшого розвитку національного промислового комплексу. Структуру комплексу формують потужні промислові системи регіонального рівня, основними ланками яких є: промислові територіальні комплекси (системи) регіонального рівня [5]. Господарські суб'єкти різних форм власності – основні ланки цих комплексів. Ефективна діяльність промисловості забезпечує стабільне функціонування і соціально-економічний розвиток адміністративного району, підвищує конкурентоспроможність товарів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, формуючи не тільки інвестиційну привабливість галузі, а й інвестиційну привабливість регіону загалом.

Активізація інвестиційної діяльності – вирішальна ланка економічної політики держави, оскільки на її основі можна реально здійснити трансформацію і структурну перебудову економіки України.

Аналіз попередніх досліджень. Розміщення і територіальні особливості промислового виробництва у структурі регіонального розвитку – актуальна проблема наукових досліджень, яка була і залишається важливою в умовах сьогодення. Підгрушній Г.П. [2], Гладкий О.В. [1], Іщук С.І., Голіков А.П., Пістун М.Д., Долішній М.І. – вітчизняні науковці, які приділяють значну увагу як теоретичним, так і прикладним питанням промислового комплексу, в тому числі

регіонального рівня. Значний внесок у дослідження інвестиційної привабливості підприємств галузей окремих регіонів зробили С. Покропивний, О. Терещенко, М. Книш, Н. Герасимчук, Л. Донець, М. Чумаченко, В. Шевчук, М. Барановський, С. Коломийчук та інші.

Разом з тим, можна стверджувати про недостатність системних прикладних досліджень, присвячених вивченню комплексного розвитку регіону та його промислового сектору, особливо в плані інвестиційної привабливості.

Метою нашого дослідження є виявлення сучасних тенденцій розвитку галузей промисловості адміністративного району; розробка пропозицій та рекомендацій щодо підвищення рівня соціально-економічного розвитку Рожищенського району Волинської області шляхом залучення та використання інвестицій та формування інвестиційної привабливості як регіону, так і галузей промисловості зокрема.

Виклад основного матеріалу. Промисловість залишається локомотивом трансформаційних перетворень в економіці України, а показники його діяльності є ключовим фактором соціально-економічного розвитку як окремих адміністративно-територіальних одиниць, так і країни в цілому.

Промисловий комплекс Рожищенського району Волинської області формувався в умовах централізованого управління економікою за часів Радянського Союзу, коли першочергове значення мали розвиток галузей важкої промисловості, машинобудування та металообробки, а легка та харчова промисловості були другорядними.

Промислове освоєння Рожищенського району почалося з моменту прокладання залізниці на початку ХХ століття, що сприяло розбудові так званого «промислового містечка», де формувалися насамперед машинобудівні заводи, підприємства, які виплавили та обробляли метал. Машинобудування представляв завод «Рожищесільмаш», що випускав продукцію сільськогосподарського призначення, який був своєрідною «візитною карткою» Волинської області. Продукція (машини та обладнання для кормовиробництва) виготовлялася на потреби не лише внутрішнього ринку, а й була znana далеко за межами країни.

На базі власних сировинних ресурсів галуззю спеціалізації району була деревообробна промисловість, яка включала численні лісозаготівельні та деревообробні підприємства (первинна обробка та заготівля деревини). Найбільш відоме підприємство – Рожищенська меблева фабрика, єдина у західному регіоні, яка виготовляла шкільні та медичні меблі, продукція якої поставлялася загальноосвітнім, медичним закладам та експортувалася.

На місцевій сільськогосподарській сировині активно функціонували легка та харчова промисловості. Так, фабрика «Динамо» виготовляла текстильні вироби, верхній одяг, а комерційне підприємство «Ритм» здійснювало чесання вовни, пошиття подушок, матраців тощо.

Окремої уваги заслуговує харчова промисловість з високорозвинутими хлібопекарнями, сироробним та маслоробними заводами, консервним цехом та іншими підгалуззями місцевого значення. Так, з 50-х років працювала хлібопекарня, яка виробляла 72 сорти хлібобулочних виробів, та консервний цех для переробки фруктів та овочів. По сьогодні діє сирзавод, збудований ще у 1973 році, який забезпечує потреби населення у молочній продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Географія поставок товарів охоплювала значні простори: від Калінінграда на заході до Комсомольська-на-Амурі на сході.

На фоні слабкого попиту, фінансової кризи, уповільнення економічного зростання на експортних ринках України, Росії та ЄС, нестабільного економічного становища в країні почали знижуватися темпи приросту обсягів виробництва, що призвело до занепаду легкої промисловості та закриття вибіркового підприємств у ряді галузей промисловості району. Фактично перестали функціонувати такі підприємства, як «Рожищесільмаш», хлібопекарня, харчокомбінат та інші. У 2010 році було закрито активне підприємство ВАТ «Рожищенська меблева фабрика», яка до цього моменту успішно конкурувала на ринку. Недосвідченість в управлінському механізмі, відсутність професійних навиків призвело до чергового закриття Рожищенського птахокомбінату (2012 рік). Раніше на птахокомплексі вирощувалося до півмільйона курей та заготовлялося декілька десятків мільйона яєць. Продукція реалізовувалася на території всіх областей Західної України та на зовнішньому ринку.

Виготовлення комбікормів для ВРХ, свиней, птиці, пшеничного борошна припинилося у 2012 році через закриття спільного українсько-російського аграрного товариства «Рожищенський комбікормовий завод».

Рожищенський сирзавод, внаслідок неодноразової зміни форм власності, «наявності» інвестора з чіткою організаційно-управлінською позицією, часто змінював форму власності, що негативно позначилось на асортименті та обсягах виробництва і реалізації продукції та призвело до закриття зарубіжних ринків збуту і потрапляння під дію експортного ембарго.

Незважаючи на затяжну кризу, циклічність і стадійність економічного та регіонального розвитку, структурні зрушення господарських комплексів, галузі промисловості району продовжують відігравати провідну роль в економіці Ро-

жищенського району, формуючи інвестиційну привабливість регіону, оскільки їхня продукція є конкурентоспроможною як на вітчизняному, так і на зарубіжному ринках.

На сьогодні промисловості району характерні своєрідні зміни та стабілізація, успішне налагодження виробництва, зростання обсягів виготовлення продукції, введення в дію нових виробничих потужностей тощо. Основна причина визначених процесів – розширення інтеграційних зв'язків через зростання експорту до країн Європейського Союзу: Австрії, Німеччини, Угорщини, Данії, Іспанії. Варто також зазначити, що за обсягом реалізованої промислової продукції станом на 2014 рік Рожищенський район займає четверту позицію (2,5%) у Волинській області [6].

Промислове виробництво у районі представлене заготівлею деревини та виробництві виробів з неї, виробництвом машин та устаткування, галузями харчової промисловості. Як результат, основними галузями спеціалізації на сьогодні є деревообробна, харчова, окремі підгалузі машинобудування і металообробки та інші (рис.1). Загалом діє до десяти промислових підприємств.

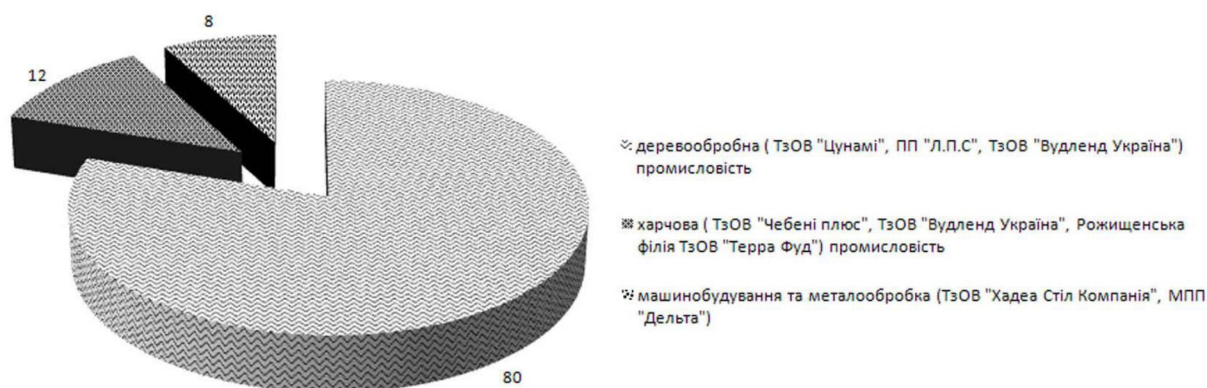

Рис.1. Обсяг реалізованої промислової продукції (%) за 2014 рік

Галузь деревообробної промисловості займає 80% від обсягів реалізованої промислової продукції і представлена рядом місцевих підприємств, найбільшим з яких є: ТзОВ «Цунамі», яке виготовляє дубовий шпон та паливні гранули. Продукція користується попитом на світовому ринку, що досягається завдяки збалансованості якості товару і ціни на неї. Зокрема, за 2014 рік обсяг реалізованої продукції склав 187,6 млн. грн. (72,6% від загальногалузевого показника району).

Приватне підприємство «Л.П.С.» спеціалізується на лісопилльному та стругальному виробництві, просочуванні деревини. Свою діяльність підприємство здійснює у виробничих приміщеннях ВАТ «Рожищенський райагропостач». За 2014 рік було реалізовано товарів на суму 1,1 млн. грн. (4,6% від загальногалузевого показника району).

Товариство з обмеженою відповідальністю «Вудленд Україна» спеціалізується на обробці деревини та експорті продукції власного виробництва до країн Європейського Союзу (2,8% від загальногалузевого показника району).

Харчова промисловість представлена такими підприємствами, як Приватне підприємство «Контакт» (виробництво хлібобулочний виробів, випічка печива та короваїв), філією компанії ТОВ «Віва» (кондитерські вироби під маркою «Шокобум»), міні-пекарня с. Сокіл. Користуються попитом на місцевому ринку продукція м'ясних виробів СФГ «Чебені плюс», ТОВ «Гірсам», ФГ «Приріст», СПП «Вишеньки». Відомою в західному регіоні є ТОВ «Агропродукт» торгової марки «Рожищенські ковбаси» (виготовлення варених, варено-копчених, напівкопчених ковбас, сосисок, сардельок, вітччини та інших м'ясопродуктів). Здійснюють свою діяльність також дрібні приватні підприємці, які заготовляють, зберігають та реалізують овочеву продукцію.

Одним з найбільших підприємств як Волинської області, так і Західного регіону, є Рожищенський сирзавод, який входить до відомої в Україні та за її межами компанії «ТЕРРА ФУД». На сьогодні цей завод за добу переробляє до 200 тонн молока та виготовляє 19 тонн сиру, що є результатом залучення додаткових інвестиційних ресурсів, завдяки чому досягнуто значних економічних та фінансових результатів господарювання. Фактично, обсяг реалізованої продукції підприємства за 2014 рік становить 5,7% від загального обсягу промислової продукції району (рис. 1).

У 2013 році завдяки приватним інвестиціям консервний завод ТзОВ фірма «Феміда Інтер» отримав «нове життя». Значно розширено асортимент продукції та її виробництво (0,1% від загальних обсягів реалізованої промислової продукції району).

Машинобудування та металообробка, незважаючи на реструктуризацію, залишаються провідними підгалуззями економіки Рожищенського району (8% від загального обсягу реалізованої продукції). Машинобудівні підприємства – МПП «Дельта» та ТзОВ «Хадеа Стіл Компанія» виробляють обладнання для харчової, легкої, деревообробної промисловості, агропромислового комплексу. На замовлення німецької фірми «Hammel» виготовляються машини-подрібнювачі типу VB 650 D і VB 450 DK, які призначені для подрібнення і часткового сортування крупногабаритних відходів, а також лом чорних та кольорових металів. Обладнані електронікою у Німеччині вони надалі мають збут у багатьох країнах світу: Австрія, Данія, Швейцарія, Японія та інші. В галузі машинобудування та металообробки працює також мале приватне підприємство «Оксеол», засноване ще у 1998 році. Підприємство спеціалізується на ливарно-

му виробництві, виплавці металу, механічній обробці. Здійснюється виготовлення запасних частин для ґрунтообробної техніки, торфопереробного обладнання, устаткування цукрових заводів, комбайнів. Ринком збуту продукції є підприємства Волинської області: ТОВ «Сільмаш» (м. Ковель) – кришки, корпуси, шківни, ПП «Чіп» (м. Володимир-Волинський) – корпуси редукторів, шківни, ПАТ Бориславський завод «Рема», ТОВ «Волинь Кальвіс» (м. Ковель) – колосняки. Крім вищезазначених у районі функціонує ряд дрібних підприємств малого бізнесу, які входять до різних галузей промисловості.

В основі таких позитивних зрушень, відродженні і появи нових промислових підприємств лежать об'єктивні та суб'єктивні чинники. Ми вважаємо, що це:

- вигідне політико-географічне положення (районний центр знаходиться на відстані 120 км від польської границі (Ягодин), що забезпечує йому близькість до країн Європи, а саме, Білорусі та Польщі, які є важливими партнерами міжнародної взаємодії). Прикордонне положення Волинської області визначає і вигідність транспортного положення Рожищенського району (відстань до переходу для легкових автомобілів «Устилуґ» становить 80 км, а до міжнародного автобану – 3 км);

- розвинута транспортна інфраструктура (проходять автошляхи як внутрішнього та міжобласного значення, так і міжнародні, через які здійснюються вантажні та пасажирські перевезення у напрямках: Ковель – Київ, Ковель – Москва, Ковель – Одеса, Ковель – Чернівці та інші);

- сформована енергетична та будівельна бази, основні фонди (цехи, склади, обладнання та устаткування, яке потребує лише єдиного: часткової амортизації та введення у виробничий процес);

- на високому рівні функціонує система зв'язку;

- трудовий потенціал. Рожищенський район добре забезпечений висококваліфікованими трудовими ресурсами (частка працездатного населення від загальної чисельності (39 864 осіб) населення становить 59%);

- активний розвиток малого та середнього бізнесу. На 10 тис. населення припадає 22 діючих малих підприємств.

- наявність закладів, фінансової та виробничої інфраструктури, які забезпечують життєдіяльність підприємств: 5 банків, кредитні спілки, установи взаємного кредитування, страхові компанії;

- відносно невисока вартість на землю для здачі під оренду;

- район є екологічно чистою територією, без хімічного, радіоактивного забруднення.

Фактично, вищеперераховані показники відносяться до основних чинників оцінки інвестиційної привабливості регіону. Саме тому, це дозволяє нам стверджувати, що промисловий сектор економіки Рожищенського району є інвестиційно привабливим та формує інвестиційну привабливість регіону.

Висновки. Багатозначною ознакою перспективності розвитку промисловості Рожищенського району на нашу думку є його привабливість для залучення інвестицій. Це обумовлюється галузевою структурою господарського комплексу, інфраструктурним забезпеченням, територіальними та екологічними чинниками, трудовим потенціалом тощо. Важливою і невіддільною характеристикою інвестиційної привабливості адміністративного району є техніко-економічний стан основних фондів і об'єктів інфраструктури (виробничої та соціальної), розміщених на його території. Вихід на нові ринки збуту, зміцнення конкурентних переваг продукції місцевого виробництва, залучення незайнятого населення до нових виробничих процесів забезпечить успішний соціально-економічний розвиток регіональних утворень країни.

Перспективними для економіки Рожищенського району є відродження та розвиток галузей легкої промисловості (вовняна, лляна), яка останніми роками намагається адаптуватися до вимог ринкової економіки і перебуває на стадії розвитку. Проте приватизаційні процеси в галузі проводилися без залучення інвестицій, що не створило умов для появи ефективних власників та формування необхідного капіталу. На базі наявних природних ресурсів у найближчому майбутньому прибутково було б розвивати будівельну індустрію.

Згідно з програмою економічного і соціального розвитку Рожищенського району Волинської області, до пріоритетних напрямів інвестування належать: переоснащення підприємств машинобудування, харчової промисловості, впровадження нових технологій у виробництво та переробку сільськогосподарської продукції, яка забезпечуватиме сировиною підприємства легкої та харчової промисловості.

Література

1. Гладкий О.В. Наукові основи суспільно-географічних досліджень промислових агломерацій: Монографія. / О. В. Гладкий – К.: ВГЛ «Обрії», 2008. – 360 с.
2. Іщук С.І. Географія промислових комплексів / С. Іщук, О. Гладкий. – К.: Знання, 2011. – 375 с.
3. Підгрушний Г.П. Промисловість і регіональний розвиток України (теорія та практика суспільно-географічного дослідження)/ Г.П. Підгрушний – К., 2007. – 40 с.
4. Олійник Я.Б. Комплексно-пропорційний розвиток Волинської області в ринкових умовах. Монографія / Я.Б.Олійник, Б.П.Клімчук, М.М.Мельнійчук – Луцьк, ПП Іванюк В.П., 2014. – 150 с.
5. Іщук С.О. Комплексна оцінка ефективності функціонування промислових територіальних систем регіону / С. Іщук, С. Ткач // Регіональна економіка. – 2009. – №2. – С. 40.
6. Статистичний щорічник Волинської області за 2013 рік/ Держкомстат України. – Луцьк: Волинське обласне управління статистики, 2013. – 514 с.

Summary

Makovetska L.O., Ptashnyk Y.O. **Geographical Analysis of Industry Administrative District: Current Status And Perspective (For Example Rozhysche Raion of Volyn Region).**

The article describes the social and geographical features formation of sectoral structure of industry. The modern industrial enterprises Rozhysche Raion by industries are analyzed. The main priorities and directions of investment activity in the industry Administrative Region are determined.

УДК 911.3

С.П. Скороход, С.І. Сюткін

ПРОСТОРОВИЙ АНАЛІЗ В СУСПІЛЬНІЙ ГЕОГРАФІЇ

В статті розглядається еволюція людських уявлень стосовно простору, визначається сутність поняття «географічного» та «соціального» простору, встановлюється прямий зв'язок простору і часу, а також характеризуються основні підходи і методи просторового аналізу.

Постановка проблеми. Проблема просторового аналізу в суспільно-географічних дослідженнях є досить актуальною. На сьогодні поняття простору інтенсивно використовується у предметних концепціях різноманітних наук. Для географів таким поняттям є географічний простір. Не зважаючи на певні досягнення вітчизняних науковців у даній сфері, сьогодні залишаються дискусійними питання, що пов'язані з усвідомленням простору, в яких варто було б розібратися детальніше. Ще одним важливим чинником актуалізації просторового аналізу є потужний вплив глобалізаційних процесів, який призводить до загострення глобальної соціально-геоекологічної кризи, а також інтенсивного розвитку соціальних, економічних, морально-духовних проблем та інших негараздів, які потребують термінового вирішення. Названі причини вимагають негайного розгляду теоретико-методологічних засад для вирішення хоча б нагальних проблем в суспільстві.

Мета дослідження: розгляд теоретико-методологічних засад просторового аналізу в суспільній географії та можливість використання органами місцевого самоврядування, громадськими та іншими організаціями наведених підходів і методів для покращення соціального становища як в окремих населених пунктах, так і країні в цілому.

Викладення основного матеріалу. Поняття простору є багатогранним. Ще з давніх-давен простір усвідомлювався і відігравав особливу роль у житті людини. Він по-різному визначався, але завжди мав тісні зв'язки з потребами населення. Спочатку поняття простору було пов'язане зі спробами розуміння оточуючого світу та самоідентифікації. Кожні об'єкти чи явища первісна людина на-